

מתיקנות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדין היומית של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

פעם בערב שבת יצא הגה"ק החתם סופר זצוק"ל מביתו לתפילת מנחה כשהמשמש הולך אחריו. כשנישק החתם סופר את המזוזה ביציאתו מן הבית, נשאר עומד קצת מהורהר, אחר חזר הביתה, לקח מפתח ופתח את תיבתו, משם הוציא 11 זהובים ונתנם למשמש, באמרו: "רוץ מהר לאכסניא של בחור פלוני ותן לו את זה, ושוב מיד הנה. ולמען השם אל תגלה לו כלל מי שלח אותך". כמובן המשמש רץ מיד לאותו בחור ונתן לו.

למחרת נגש אותו בחור אל המשמש ושאלו: "מי שלח לי את הכסף?". אך המשמש מילא פיו מים ולא ענה. "אני בסך הכל שליח", אמר, "השולח אסר עלי לגלות לך". אמר לו הבחור: "דע לך שמי ששלח לי את הכסף הזה חייב להיות בעל רוח הקודש גדול, או לחילופין מישהו מעולם האמת".

והוא התחיל לספר את סיפורו: "אני מתגורר כאן בבית אכסניא השייך לאשה מסויימת, ולאחרונה אין לי לשלם לה את דמי השכירות והכביסה. היא ביקשה ממני יום יום לדאוג לתשלום כי היא עניה מאד והיא צריכה את הכסף באופן דחוף, אך אני דחיתי אותה שוב ושוב בתירוצים שונים, שהנה עומד להגיע אלי סכום גדול, וכיוצא בזה. וכך הלך החוב ותפח עד שהוא כבר הגיע לסכום של 11 זהובים.

השבוע בערב שבת, הגיע זמן הדלקת נרות ולא היה לה לאשה כסף לקנות נרות. מרוב צערה היא נכנסה לחדרי, לקחה את כל החפצים שלי והשליכה אותם החוצה, באמרה: הגיעו מים עד נפש, אינני רוצה ממך שום משכון, רק צא החוצה ולך מכאן!. היא נעלה את הבית והשאירה אותי בחוץ.

נשארתי כאניה בלב ים, כשאני יודע מה אעשה ואנה אלך. מגיע כבר זמן תפלת מנחה, והחפצים שלי מושלכים ברחוב. נשאתי את עיני לשמים בדמעות ותחנונים: 'רבנו של עולם רק אתה יכול לחלצני מן המיצר. אנא, אבי שבשמים, שלח ידך ועזרני'. בעודי עומד כך ברחוב, הגעת אתה פתאום ונתת לי בדיק 11 זהובים, אותו סכום שהייתי חייב לבעלת האכסניא. מיד הלכתי ונתתי לה את הכסף, והיא הכניסה אותי שוב לביתה. בזכותך קבלתי ממש חיים חדשים...", סיים הבחור את ספרו המדהים.

(זכרון למשה' מכתבי תהלה סי' כא)

כוחו גדול בתורה לחבר חיבור לא פחות מזה?". אמר הרב: "הנה, תיכף אראה לכם את החיבור שלי". הוא הלך והביא לאורחו הגדול את הפנקס בו הוא רשם את כל הוצאות הצדקה, בהטעימו: "זה החיבור שלי...".

כוחו של הדין היומית

בחדש כסליו שנת תשמ"ג נערך סיום הש"ס ביד אליהו בתל אביב, עם המוני בית ישראל, בראשות גדולי ומאורי הדור. על הבמה ישבו שם בין השאר, כ"ק האדמו"ר בעל השפע חיים מצאנז' זצוק"ל, מרן הרב שך זצוק"ל, כ"ק האדמו"ר מוויז'ניץ בעל הישועות משה' זצוק"ל, מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, ויבדלחט"א כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א. כיבדו שם את הרבי מוויז'ניץ לדבר, וכך הוא אמר:

הגמרא אומרת במס' ברכות (דף ע"א), אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו, אם ניצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, אם ניצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם, אם ניצחו מוטב ואם לאו יזכור לו שנאמר דומנו סלה.

חשבתי בדרך אפשר, שיש לומר שגם בלימוד הדין היומית קיימים שלש העצות נגד היצה"ר: תורה - כמשמעו, הרי לימוד הדין היומית הוא ביסודו לימוד התורה. קריאת שמע - שהיא קבלת עול מלכות שמים, וכן בלימוד הדין היומית מקבל יהודי על עצמו עול גדול לשם שמים ללמוד מדי יום ביומו ללא יוצא מן הכלל את הדין. זהו בעצם עול מלכות שמים גדול ביותר. העצה השלישית 'זכיר לו' - הנה עם כל דף שאדם לומד הוא מזכיר שיעור יום בחייו חלק, ומזה הוא מזכיר לשוב בתשובה שלימה.

נמצא שהדין היומית כוחו גדול, כי גנחות בו שלש העצות נגד היצר הרע, תורה, קריאת שמע, זכיר לו.

[ודרך אגב, מי ששם לב אז לדברי הרבי הבחין שבמשך כל הדרשה הוא לא הזכיר את "יום המיתה", הוא חזר שוב ושוב על הביטוי "זכיר לו", אבל לא הזכיר אף בפעם אחת "יום המיתה". בכך הוא המשיך כנראה רחמים וחסדים על כלל ישראל].

תפילת מנחה בצינונו של התנא ר' יהודה

סיפר הגה"צ ר' שמואל אליהו שמרלר ראש ישיבת צאנז:

בשנת תשט"ו, הגיע כ"ק האדמו"ר מצאנז קלונבורג זצוק"ל לראשונה לארץ ישראל, ונסע לשבות את השבת בעיה"ק צפת ת"ו. על אם הדרך, כשעברו ליד ציונו של התנא הקדוש ר' יהודה בר אלעאי, עצר האדמו"ר והתפלל שם מנחה. כשיצא מהמערה, פנה הרבי למלויו בכאב ואמר: אוי! מה עשינו? הרי ר' יהודה בר

איך הציל מרן הסטייפלר את גאון ישראל?!

הגאון הגדול ר' חיים קרייזוויטרה זצ"ל רבה של אנטווערפן, היה ידוע בעיסוקיו הרבים בעניני צדקה וחסד. הוא היה מתרים סכומי כסף אגדיים בבליגה ובשאר מקומות בעולם, והיה מחלק אותם לעניי ארץ ישראל. כמו כן היה הולך ביחד עם ר' מיכל גוטפרב ז"ל [שהיה מיקירי קרתא דירושלים] לבתים של אלמנות, שם היו נכנסים ומבקשים מהאלמנה אם תוכל להכין להם כוס קפה. לאחר ששתה הגאון הגדול מהקפה, היה אומר לה: "שנים שלא שתיתי קפה כזה...", ואז כבודך אגב היה נכנס עמה לשיחה על מצבה הכלכלי, על הבריאות, על הילדים, איך היא מסתדרת, מה עם השידוכים, וכיוצא בזה. לאחר מכן היה משאיר אצלה סכום נאה להוצאות הבית בדרך כבוד, ובדרך כלל היה מוסיף עוד איזה סכום והיה אומר שזה עבור בגד לאלמנה, ושהוא אינו מרשה להשתמש בו לצרכים אחרים. וכך הוא היה משמח אלמנות ויתומים.

אך מדוע עסק גאון ישראל כה הרבה בצדקה וחסד? מה הניע את ר' חיים לאסוף כספים ולחלק לעניים?

נמצא שהדין היומית כוחו גדול, כי גנחות בו שלש העצות נגד היצר הרע, תורה, קריאת שמע, זכיר לו.

מעשה שהיה כך היה. עשרים שנה לפני פטירתו חלה ר' חיים ומצבו לא היה פשוט כלל. הוא נכנס אז למרן הסטייפלר בעל ה'קהילות יעקב' זצוק"ל וביקש ממנו ברכה. אמר לו הסטייפלר כד: כתוב בברייתא [שאנו אומרים בכל יום]: אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו', והברייתא מונה רשימה של מצוות בין המצוות כתוב 'ביקור חולים והכנסת כלה והלוית המות'. ולכאורה הסדר הוא לא נכון, כי מיד

לאחר ביקור חולים יש להזכיר את הלוית המות, ולמה הכניסה הברייתא את הכנסת כלה בין ביקור חולים ובין הלוית המות? אלא חז"ל באו ללמד אותנו שהכנסת כלה' מפסיק בין ביקור חולים להלוית המות, דהיינו שמצוות הכנסת כלה היא סגולה לחולה להינצל ממיתה...

ר' חיים שמע את התשובה הברורה ממרן הסטייפלר, ובו במקום הוא החליט 'ללכת' על זה. הוא קבל על עצמו את מצוות הכנסת כלה בכל כוחו ומאודו ומסר עליה את נפשו עד סוף ימיו, ואכן הוא הבריא וחי עוד כעשרים שנה.

החיבור הגדול של הרב מלוודז'

הגאון רבי אליהו חיים מייזל אב"ד לודז' היה ידוע בעיסוקיו הרבים בעניני צדקה וחסד. הוא היה תומך באלמנות ויתומים, וגם בסתם עניים וקשי יום, ושאר צרכי צדקה, והכל בצנעה ובחסתר.

יום אחד ביקר אצלו הגאון הגדול ר' חיים עוזר מוילנא בעל ה'אחיזעזר', והראה לו חלק מהחידושים שכתב ושהוא עומד להדפיסם. לאחר שר' אליהו חיים שיבח אותם עד מאד, נענה רבי חיים עוזר ושאל: "נו, איפה החיבור של הרב? הלא

מגנזי החכמה

כשהייתי בחור צעיר אמר לי פעם הרבי ה'באר יעקב' מנדבורנה זצוק"ל וורט בשם רבו מרא דארעא דישראל הרב דושינסקי זצוק"ל.

אנו אומרים כל בוקר בתפילה: "ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי ביוזן". בפשטות הם שני דברים נפרדים, אנו מבקשים שלא נבוא לא לנסיון ולא לביוזן. אמר הרב דושינסקי זצוק"ל, שאנו מבקשים שלא נבוא לידי נסיון כזה שהוא ביוזן.

והסביר: הרי לאף אחד מאתנו אין נסיון למשל בשמירת שבת או בהנחת תפלין וכדו', כי דברים אלו כל כך מושרשים בנו עד שאין לנו בכלל נסיון אם לשמרם או לא, וכך שולחים לכל אחד נסיונות לפי דרגתו הוא. ועל זה אנו מבקשים שגם אם הקב"ה שולח לנו נסיון כלשהו שלא יהא זה נסיון המביא לידי ביוזן...

אלימלך

מליזענסק, והרי לא העמידו שם אלא איש פשוט?

אלא הפירוש הוא כך - אמר הרבי ז"ע - שומר הפתח קיבל הוראה לסגור את השערים ולא להניח לאף אחד להיכנס, ומי שהיה מוצא לעצמו את הדרך להיכנס, הרי זה סימן שתוכו כברו...

היצר הרע עוזר לאדם להרויח כסף

רבינו הש"ך ז"ל בעת שאכל מזונות אצל חותנו הגביר, בא אליו פעם אחת חותנו ביום השוק ואמר לו: הא לך שק עם כסף, סע ליריד ונראה אם אתה מצליח בעסקים. שמע הש"ך בקולו, קם ונסע ליריד, ושם קנה סחורה בזול ומכר ביוקר, ואכן הרויח הרבה כסף.

עברו כמה שבועות ושוב בא אליו חותנו ורצה לשלוח אותו שוב ליריד. הררה הש"ך בדעתו, ואחר כך אמר: **אמר אויב** - זה יצר הרע, **ארדוף** - את האדם, **אשיג** - אני אוציא אותו מבית המדרש ואפריע לו ללמוד, **אחלק שלל** - אני אפילו אעזור לו שיעציל במסחרו ואחלק לו הרבה כסף, אך לאחר מכן **תורישמו די** - אקח ממנו את הכסף ואעשה אותו עני ואז ישאר קרוב מכאן ומכאן, ולא יהיה לו לא תורה ולא כסף... ויותר הוא לא הלך ליריד.

מתגובות הקוראים

כבוד מערכת 'מתקנת הדף היומי' שלום וברכה קיבלתי את הגליון בהתרגשות וניכרת ההשקעה המרובה, כאשר היטבתם להעלות על הכתב כל ענייני הדף היומי הנלמדים מידי שבוע בטוב טעם דעת מלא חן ובינה. יישר כוחכם חילכם לאוריינותא.

הערה בעניין מה שכתבתם בעלון מס 1 בשם 'אהלי שם' שר' אליעזר הוא התנא הראשון שהוכר בגמרא, וזאת בגלל שהוא אמר שמימי לא הקדימי אדם לבית הכנסת (סוכה כח), ולכן מכיון שהוא הקדים והשכים לבית הכנסת הוא מוכר הראשון בש"ס, ללמדך שכל המשכים לבית המדרש שכרו הרבה מאד.

ונהנה לכאורה קשה דהא בהמשך הגמרא שם אמרו כן גם על ר' יוחנן שמימי לא הקדימו אדם בבית הכנסת, ולכאורה הדרא קושיא לזכותה?

ונהנה לכא' י"ל טעם אחר שר' אליעזר מוכר הראשון ולא ר' יוחנן, דהנה באבות דר' נתן (פרק ו ה"א) מובא הסיפור של ר' אליעזר שהיה בן 22 שנה ולא ידע ללמוד ובכה, ונכנס לרבו ר' יוחנן ואמר לו רצוני ללמוד תורה, אמר לו לא למדת מימך, אמר לו לא, התחיל מלמדו קריאת שמע תפילה וברכת המזון.

ולכן התנא הראשון בכל הש"ס מביאים דווקא את ר' אליעזר, ללמדך שאף ר' אליעזר שעד גיל 22 שנה לא ידע להגיד קריאת שמע והיה עם הארץ דאורייתא ממש ועם כל זה בכח עקשנותו ורצונו ללמוד תורה הגיע לאן שהגיע עד שנעשה גדול הדור כמובא שם באריכות.

והמסר עברונו הוא: **כל אחד יכול!**

בברכת התורה יעקב שמואל הוסיני

שוב הדעת לפני הלימוד והתפלה

"דבר אל בני ישראל וישבו ויחזו לפני פי החירות וגו'. י"ל להתורה הק' מרמזת ומורה לנו בזה דרך טובה וישרה בהתנהגות האדם בעת לימוד התורה ובעת התפלה, היינו שיתיישב בדעתו ושכלו קודם הלימוד או התפלה - לפני מי הוא עומד. על דרך דע לפי מי אתה עומד (ברכות כח:). וכמו שהחסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפלה כדי שיכוונו את לבם למקום (שם ל).

זהו וישבו ויחזו, ר"ל שיתיישבו בשוב הדעת ויעשו תניה, לפני פי החירות, קודם שעושים חירות - בחינת בן חורין - לפיהם".

(אוהב ישראל - פרשת בשלח)

מי היה שומר הפתח של רבן גמליאל?

תנא אותו היום [שמנוהו לר' אלעזר בן עזריה] **סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס, שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר, כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש** (ברכות כח:).

בספר ילקוט מנחם מביא בשם הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ע, שהקשה על דברי הגמרא, איך ידע שומר הפתח מי הוא שאין תוכו כברו? ותירץ הרה"ק הנ"ל שמדברי רבן גמליאל [כשהכריז כל תלמיד וכו'] נוצר מלאך שלא הניח להיכנס למי שאין תוכו כברו, והוא היה אותו שומר הפתח. ולאחר שנתמנה ר' אלעזר בן עזריה לנשיא, ביטל את הגזירה, והעלה את אותו המלאך לעולם יותר עליון. וזהו הרמז בדברי הגמרא "אותו היום סלקוהו לשומר הפתח", והוא מלשון לגבוה סלקא, כלומר שהעלהו למקום גבוה.

וכ"ק האדמו"ר בעל האהבת ישראל מוויז'ניץ ז"ע היה מקשה קושיא זו, באמרו: הרי כדי שיוכל להבחין מי הוא תוכו כברו היו צריכים להעמיד כשומר הפתח למשל את ר'

שבועות, שהרי ברור שעל דעת כן הוא לא היה נשבע, והרי זה 'פתח' להתיר לו.

כשהגיעה השאלה לאזני הגאון בעל הנודע ביהודה זצוק"ל, הגיב מיד: "אין כאן שום שאלה! מצונו בפרשת בשלח שהקב"ה אמר לישראל 'כי את אשר ראייתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם', ואילו אחר כך נאמר 'ורא ישראל את מצרים מת על שפת הים', הרי מפורש שלראות פניו של אדם מת אין זה נקרא לראות אותו..."

אשה אחת באה פעם אל השר שלום מבעלזא ז"ע וסיפרה כי היא זקוקה לישועה על צרה מסויימת שהיתה לה. שאל אותה הרבי: האם את מאמינה באמת שהש"ת יעזור לך? ענתה האשה: "רבי, קודם כתוב 'ויושע ה', ואחר כך 'ויאמינו בה', קודם צריכה הישועה לבוא ואחר כך אפשר להתחזק באמונה..."

הצדיק שמע את דבריה, והפטיר: "היא צודקת...", ואכן האשה נושעה מיד ומשאלתה התמלאה.

הגאון ר' חיים מבריסק זצוק"ל אמר פעם: אדם שסוגר את הגמרא בשביל לעשות חסד, נחשב לו בשמים כאילו לא סגר את הגמרא, אך אדם שלא סוגר את הגמרא בשביל לעשות חסד, נחשב לו בשמים כאילו לא פתח כלל את הגמרא...

נקודה למחשבה:

הגליון נתרם לע"נ אבי מזורי הגאון הצדיק רבי שמואל צבי בן רבי בנימין קובלסקי זצוק"ל

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

לתרומות, להנצחות ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661

אלעאי פוסק במס' ברכות (דף כו) שזמן מנחה הוא רק עד פלג המנחה, ואין התפללנו ליד ציונו לאחר זמן פלג המנחה, הרי זה באתרא דמר?

מאז לא נתן הרבי זצ"ל מנוח לנפשו, וביקש כמה פעמים מראש הישיבה שיזכיר לו זאת כשיסע שוב לגליל, כי הוא רוצה להכנס שוב למערה ולהתפלל מנחה בזמנו, כדי לתקן את מעשיו...

עברו 15 שנים, בשנת תש"ל, כאשר הרבי זצ"ל נסע למירון, עצר שם ליד ציונו של ר' יהודה בר אלעאי, לקח מנין אנשים ונכנס להתפלל מנחה לפני זמן פלג המנחה, כשמן זצ"ל בעצמו נגש לפני התביעה.

ורק אז נחה דעתו....

פירוש המילה 'דאוינען'

תפלות אבות תקנום (ברכות דף כו:).

למה קוראים לתפילה באידיש 'דאוינען'? מאיפה נובעת המלה הזאת? כותב הרה"ק בעל ה'בני יששכר' בספרו 'מגיד תעלומה', שפירוש המילה היא 'דאָײַנען' [-של אבותינו]. והיא מיוסדת על פי הגמרא הנ"ל שתפילות אבות תקנום.

להפסיק באמצע השיחה

יצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה וכו' (ברכות כו:).

הרבנית בתו של הרה"ק ר' יצחק מאיר מאפנטא זצ"ל נסעה פעם למעיינות מרפא. היה שם גם השר הברון גינצבורג, והוא בא לבקר אותה בביתה, שם ישב ושוחח איתה. כשהגיע זמן מנחה רצתה הרבנית לעמוד להתפלל, אך לא רצתה לפגוע בכבודו של השר, פנתה אליו ואמרה לו:

דוד המלך אומר בתהלים 'אם ישבו שרים בי נדברו עבדך ישיח בחקיק', כלומר גם אם יושבים שרים נכבדים ומדברים אתי, עם כל זאת כשמגיע זמן מנחה, עבדך ישיח בחקיק, אני עומד ומתפלל מנחה, שהרי 'שיח' היינו תפלת מנחה כמו שדרשו בגמרא הנ"ל...